

DOI: <https://doi.org/10.52256/2710-3986.2-101.2024.15>

УДК 372.8

Тетяна ШАРОВА,

*доктор філологічних наук, професор,
головний науковий співробітник
відділу роботи з обдарованою молоддю,
Державна наукова установа «Інститут модернізації змісту освіти»,
Київ, Україна
ORCID ID 0000-0002-5846-6044*

Галина КОЛОМОЄЦЬ,

*кандидат педагогічних наук, старший дослідник,
заступник директора Державної наукової установи
«Інститут модернізації змісту освіти»,
Київ, Україна
ORCID ID 0000-0002-4315-3977*

Тетяна МАЛЕЧКО,

*кандидат педагогічних наук, доцент
завідувач сектору забезпечення корекційно-розвиткової роботи
відділу науково-методичного забезпечення змісту
корекційної та інклюзивної освіти
Державна наукова установа «Інститут модернізації змісту освіти»,
Київ, Україна
ORCID ID 0000-0001-9430-6745*

ЗАСТОСУВАННЯ МЕТОДІВ ТА ФОРМ ІНТЕРАКТИВНОГО НАВЧАННЯ ПІД ЧАС ПІДГОТОВКИ ОБДАРОВАНОЇ МОЛОДІ ДО ІНТЕЛЕКТУАЛЬНИХ ЗМАГАНЬ

Статтю присвячено використанню методів та форм інтерактивного навчання під час підготовки обдарованої молоді до інтелектуальних змагань. Визначено, що в умовах динамічних змін у суспільстві та стрімкого розвитку інформаційних технологій система освіти потребує нових підходів до викладання, які сприяють активному залученню учнів та розвитку в них критичного мислення, творчих здібностей та комунікаційних навичок. Інтерактивні методи навчання, які передбачають діалогову взаємодію між учасниками освітнього процесу, відкривають нові можливості для покращення якості засвоєння матеріалу та формування практичних навичок у сучасної молоді.

Проведено аналіз теоретичних і практичних підходів до впровадження інтерактивних методів у освітній процес. Зокрема, розглянуто різні форми інтерактивної роботи, такі як групова та парна діяльність, дискусії, рольові ігри, проблемне навчання, використання інтерактивних технологій (мультимедійні засоби, онлайн-платформи) тощо. Окрема увага приділяється методам активізації навчання, що сприяють розвитку співпраці між учнями, вмінням працювати в команді, приймати рішення в умовах невизначеності та вирішувати проблеми.

У дослідженні акцентовано увагу на перевагах інтерактивних методів у порівнянні з традиційними підходами до викладання. Виявлено, що інтерактивне навчання сприяє більш глибокому засвоєнню матеріалу, підвищує мотивацію учнів, знижує пасивність у освітньому процесі та формує вміння застосовувати знання на практиці. Однак водночас наголошується на необхідності адаптації інтерактивних методів до конкретних навчальних умов і контингенту учнів, а також на потребі належної підготовки педагогів.

У статті наведено рекомендації щодо ефективного використання інтерактивних методів у освітньому процесі, зокрема, впровадження інтерактивних технологій у шкільну та вищу освіту, підвищення кваліфікації педагогічних кадрів, а також інтеграції сучасних інформаційних технологій.

Ключові слова: *розвиток суспільства, інтерактивні методи, освітній процес, заклади освіти, ефективно використання.*

Постановка проблеми. Сучасний розвиток суспільства вимагає реформування системи освіти, яка повинна забезпечувати високий рівень підготовки молоді до динамічних змін у соціально-економічному середовищі. Традиційні методи навчання, орієнтовані на передачу знань через монолог викладача, поступово втрачають свою ефективність. Сучасні здобувачі освіти потребують активної участі в освітньому процесі, розвитку критичного мислення, комунікаційних навичок і вміння працювати в команді.

Інтерактивні методи навчання стають важливим інструментом для досягнення цих цілей. Вони базуються на залученні здобувачів до активної взаємодії, що сприяє підвищенню мотивації до навчання, формуванню практичних навичок і застосуванню знань у різних життєвих ситуаціях. Однак, незважаючи на визнання інтерактивних методів навчання, існує низка проблем щодо їх впровадження в освітніх закладах. Це включає недостатню підготовку педагогів до використання інтерактивних технологій, обмеженість навчально-методичних матеріалів, а також технічні та організаційні бар'єри [3, с. 94].

Актуальність дослідження полягає у використанні інтерактивних методів навчання, що призводить до необхідності адаптації освітнього процесу та потреб сучасної молоді, що вимагає інноваційних підходів до передачі знань та розвитку особистісних і професійних компетенцій.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. В останні роки інтерактивні методи навчання стали об'єктом активного наукового інтересу як у вітчизняній, так і у зарубіжній педагогічній літературі. У дослідженнях багатьох вчених наголошується на важливості переходу від пасивного засвоєння знань до активної участі здобувачів у освітньому процесі, що сприяє розвитку навичок критичного мислення, самостійного аналізу й прийняття рішень.

Роботи, присвячені інтерактивним методам навчання, детально розглядають переваги таких підходів, зокрема їхню здатність підвищувати рівень залученості здобувачів до навчання, розвивати комунікативні та міжособистісні навички (Сипченко В., Яновська Т.). Вчені також відзначають, що інтерактивні методи сприяють кращому запам'ятовуванню матеріалу та розвитку навичок співпраці (Шаров С., Землянська А., Шарова Т.). Свого часу дослідник Бабій М. порушив питання ефективності інтерактивних методів при проведенні практичних занять із психології. Сучасні аспекти інноваційних методів навчання у вищій школі України представлено в роботах Бистрової Ю. та Власенко О.

Урахування вікових та індивідуальних особливостей здобувачів у процесі вибору методів інтерактивного навчання на уроках математики у початкових класах висвітлено в дослідженнях Дубровської Л., Дубровського В., Козака В. Водночас ряд авторів Шаров С., Землянська А., Шарова Т., Сипченко В., Левченко А., Савчук В., Ройко Л., Кобюк Ю., Сафонов Ю., Калініна Л., Калінін В., Карасевич С., Яновська Т. підкреслюють проблеми інтеграції інтерактивних методів у сучасну освітню систему, включаючи недостатню підготовку викладачів, обмежений доступ до необхідних технологій та матеріалів, а також опір традиційних навчальних структур до впровадження інновацій. Дослідження підтверджують, що

інтерактивні методи навчання мають значний потенціал для поліпшення якості освіти, але їх широкомасштабне впровадження потребує подолання ряду викликів.

Метою статті є висвітлення досвіду застосування деяких методів та форм інтерактивного навчання під час підготовки обдарованої молоді до інтелектуальних змагань та надання відповідних рекомендацій.

Виклад основного матеріалу дослідження. Використання інтерактивних методів навчання є ключовим аспектом інноваційного підходу до розвитку обдарованої молоді в умовах дистанційного навчання. На думку Бистрова Ю. в освітньому процесі можна використовувати різноманітні інтерактивні методи навчання для якісної підготовки до інтелектуальних змагань, зокрема: залучення до активного навчання, розвиток критичного мислення та проблемного розв'язання, стимулювання конкуренції та співпраці, створення захоплюючого навчального досвіду, віртуальні лекції, віртуальні дискусії, інтерактивні вправи та ігри, групові проекти, віртуальні лабораторії та практичні заняття [2, с. 27].

Залучення обдарованої молоді до активного навчання під час підготовки до інтелектуальних змагань є ключовим елементом їхнього успіху (рис. 1).

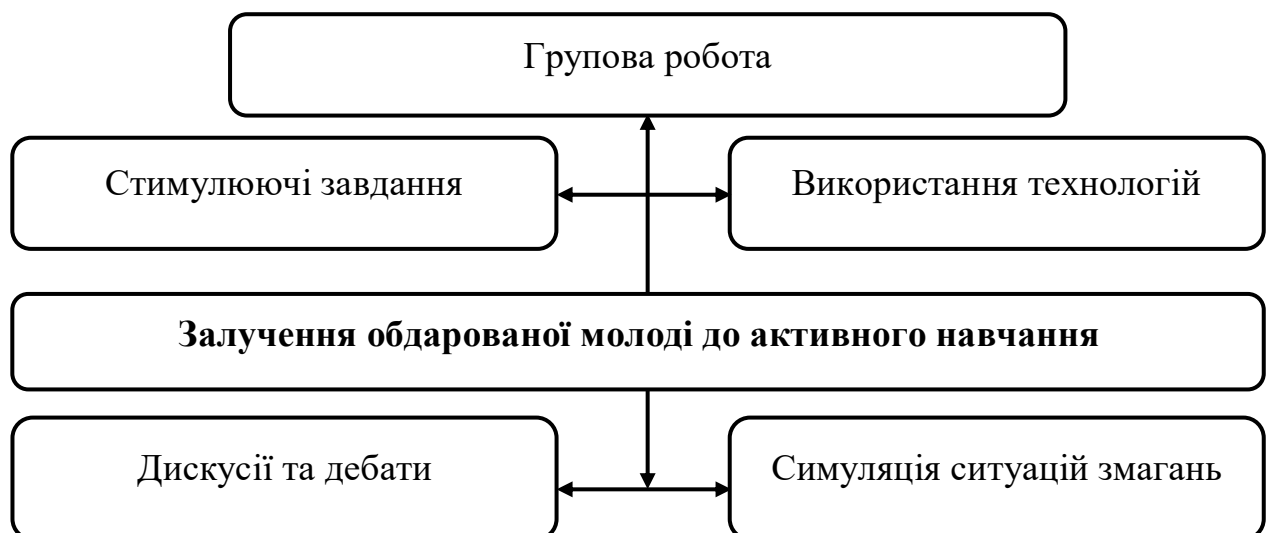

Рис. 1. Залучення обдарованої молоді до активного навчання

Джерело: розроблено авторами.

Сучасну молодь можна активізувати шляхом застосування цікавих завдань, що спонукають здобувачів до активної участі. Наприклад, розв'язання складних логічних задач, головоломок або виконання творчих завдань. Також можна організовувати групову роботу, де кожен учасник має зробити свій внесок та взаємодіяти з іншими членами команди, що стимулюватиме співпрацю, обмін ідеями та вирішення проблем в команді.

Доречним в аспекті активного навчання сучасної молоді є використання інтерактивних онлайн-платформ, вікторин, відеоматеріалів та інших цифрових інструментів, які залучають учасників до активної діяльності та сприяють засвоєнню матеріалу. Важливою є організація дискусійних груп або дебатів на теми, пов'язані з предметною областю змагання, що сприяє обміну думками, аргументації та розвитку критичного мислення. Актуальністю серед молоді користується проведення симуляційних ігор або тренувань, що наслідують умови реального змагання, де учасники мають можливість випробувати свої компетентності на практиці [7, с. 81].

Практичний досвід застосування методів та форм інтерактивного навчання показує, що залучення до активного навчання створює стимулююче середовище для здобувачів, дозволяючи їм розкрити свій потенціал та підготуватися до інтелектуальних змагань на високому рівні. Активна участь у різноманітних навчальних заходах допомагає учасникам не лише засвоїти необхідний матеріал, але й розвивати важливі навички співпраці, критичного мислення та проблемного розв'язання. Інтерактивні методи сприяють розвитку критичного мислення та навичок проблемного розв'язання, які є важливими для участі в інтелектуальних змаганнях. Сучасна молодь навчається аналізувати інформацію, формулювати аргументи та шукати творчі рішення (Рис. 2).

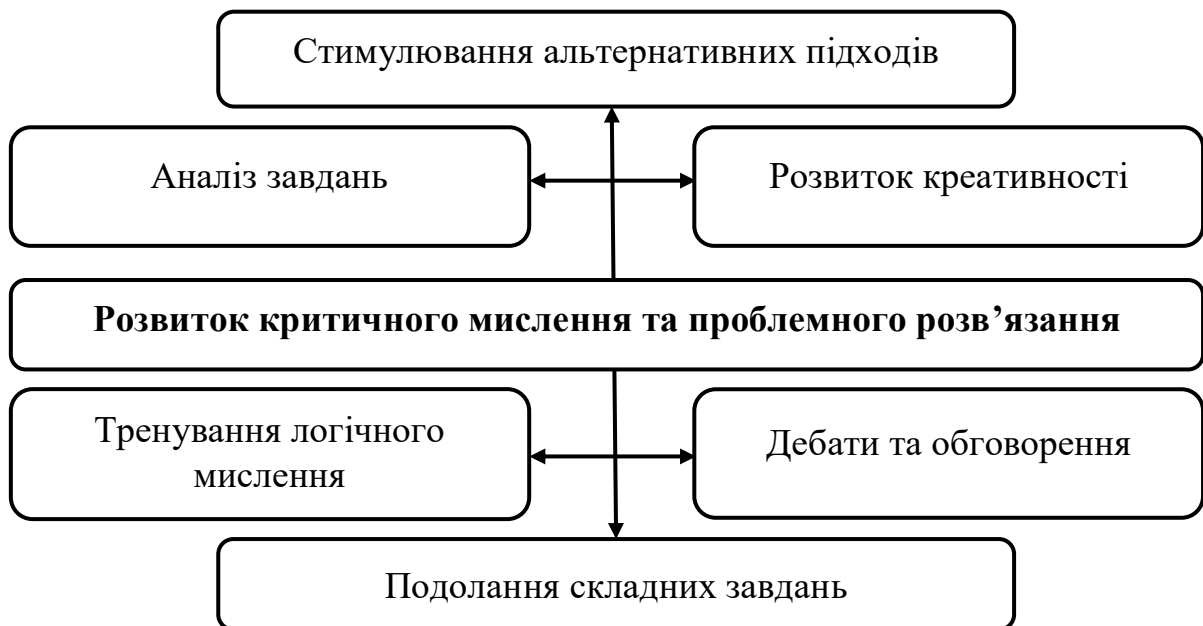

Рис. 2. Розвиток критичного мислення та проблемного розв'язання

Джерело: розроблено авторами.

Працюючи над завданнями, які часто зустрічаються на інтелектуальних змаганнях, здобувачі освіти навчаються аналізувати поставлені проблеми, розуміти їх сутність та виокремлювати ключові аспекти для успішного розв'язання. На думку Сипченка В., Левченка А. під час підготовки до змагань, здобувачі освіти навчаються використовувати альтернативні методи розв'язання проблем та робити вибір серед різних можливих шляхів дії [11, с. 119].

Заохочення здобувачів освіти до творчого підходу до розв'язання завдань, що сприяє розвитку їх креативності та здатності до генерації нових ідей та підходів. Задачі, спрямовані на розвиток логічного мислення, допомагають здобувачам освіти вчитися виділяти важливість і послідовність кроків у процесі розв'язання проблем [14, с. 255]. Участь у дебатах та обговореннях стимулює молодь до аналізу різних точок зору, висловлення власних аргументів та розвитку навичок переконливого висловлювання думок. Розвиток критичного мислення та проблемного розв'язання під час підготовки до інтелектуальних змагань не лише підвищує успішність

учасників у таких змаганнях, але й готує їх до різноманітних викликів та завдань у майбутньому.

Інтерактивні методи навчання можуть сприяти як змагальному, так і співробітницькому середовищі. Стимулювання конкуренції та співпраці серед здобувачів освіти відіграє важливу роль у їхньому розвитку та підготовці до успішних виступів (Рис. 3).

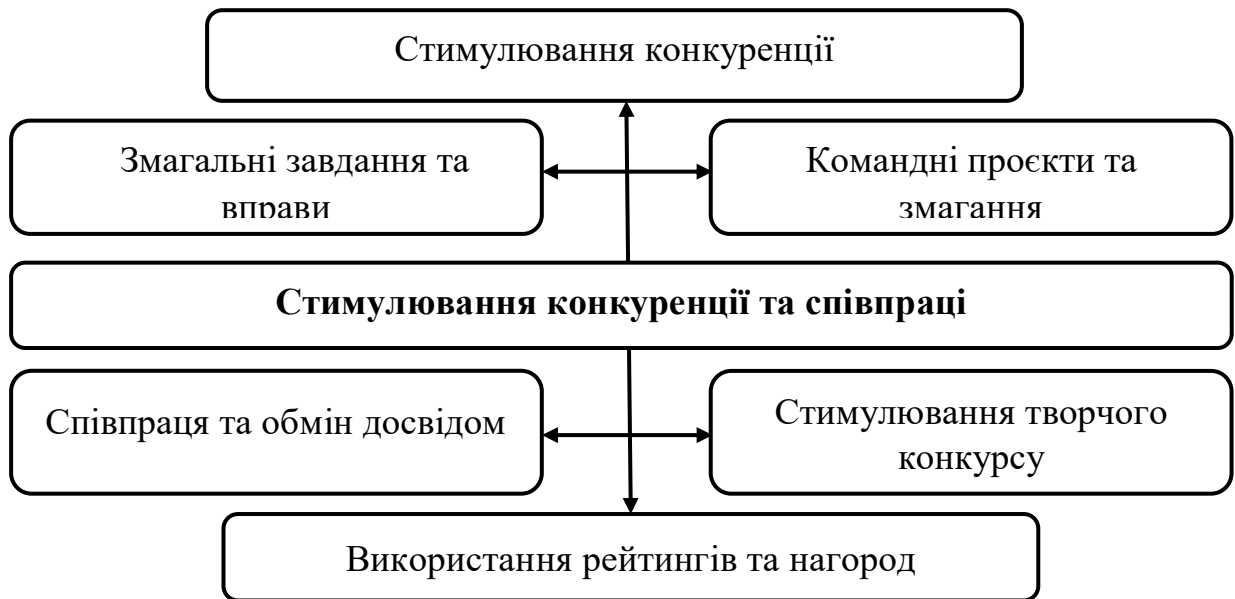

Рис. 3. Стимулювання конкуренції та співпраці

Джерело: розроблено авторами.

Встановлення системи рейтингів та нагород за досягнення може стимулювати учасників до більш активної участі та конкуренції за лідерські позиції. Одночасно з конкуренцією важливо стимулювати співпрацю та обмін досвідом між учасниками. Взаємне навчання та підтримка може підвищити загальний рівень підготовки та допомогти уникнути ізольованості. Організація творчих конкурсів або завдань, де учасники змагаються у вирішенні творчих завдань, може стати додатковим мотиваційним чинником та сприяти розвитку креативності. Стимулювання конкуренції та співпраці серед обдарованої молоді під час підготовки до інтелектуальних змагань допомагає залучити їхні потенціальні можливості, розвиває ключові навички та підготовлює до викликів, що чекають на них у майбутньому [15, с. 124].

Інтерактивні методи навчання дозволяють створити захоплюючий та цікавий навчальний досвід для здобувачів освіти. Вони дозволяють використовувати різноманітні форми навчання, включаючи мультимедійні матеріали, інтерактивні завдання та вправи. Створення захоплюючого навчального досвіду для здобувачів освіти є ключовим елементом мотивації та ефективності навчання (Рис. 4).

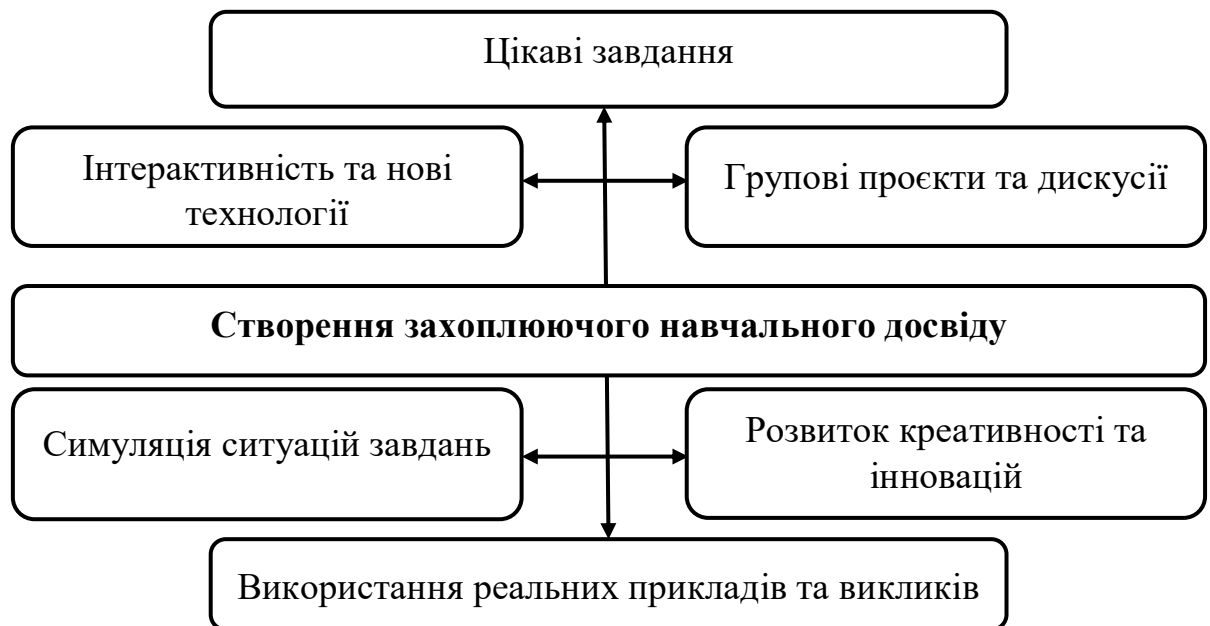

Рис. 4. Створення захоплюючого навчального досвіду

Джерело: розроблено авторами.

Підготовка цікавих завдань дозволить мотивувати здобувачів і заохотити їх активно досліджувати тему. Такі завдання можуть бути пов'язані зі справжніми життєвими ситуаціями або проблемами, що потребують творчого підходу до їх розв'язання. Використання інтерактивних методів навчання, відеопрезентацій, віртуальних лабораторій та інших технологій стимулюють інтерес і сприяють засвоєнню матеріалу. Організація групових проєктів та дискусій, де здобувачі освіти можуть обмінюватися думками, досліджувати нові ідеї та вирішувати складні проблеми разом дозволяє отримати навчальний досвід.

Розвиток креативності та інновацій мотивує здобувачів освіти до розвитку креативних підходів та інноваційних рішень. На думку Яновської Т.

створення захоплюючого навчального досвіду допомагає здобувачам освіти не лише ефективно підготуватися до інтелектуальних змагань, а й розвивати важливі навички співпраці, критичного мислення та творчого підходу до вирішення проблем [16, с. 232].

Організація віртуальних лекцій, де здобувачі освіти можуть взаємодіяти з викладачем через чат або функцію питань і відповідей дозволяє створити активну атмосферу навчання та забезпечити можливість задавати питання прямо під час лекції (Рис. 5).

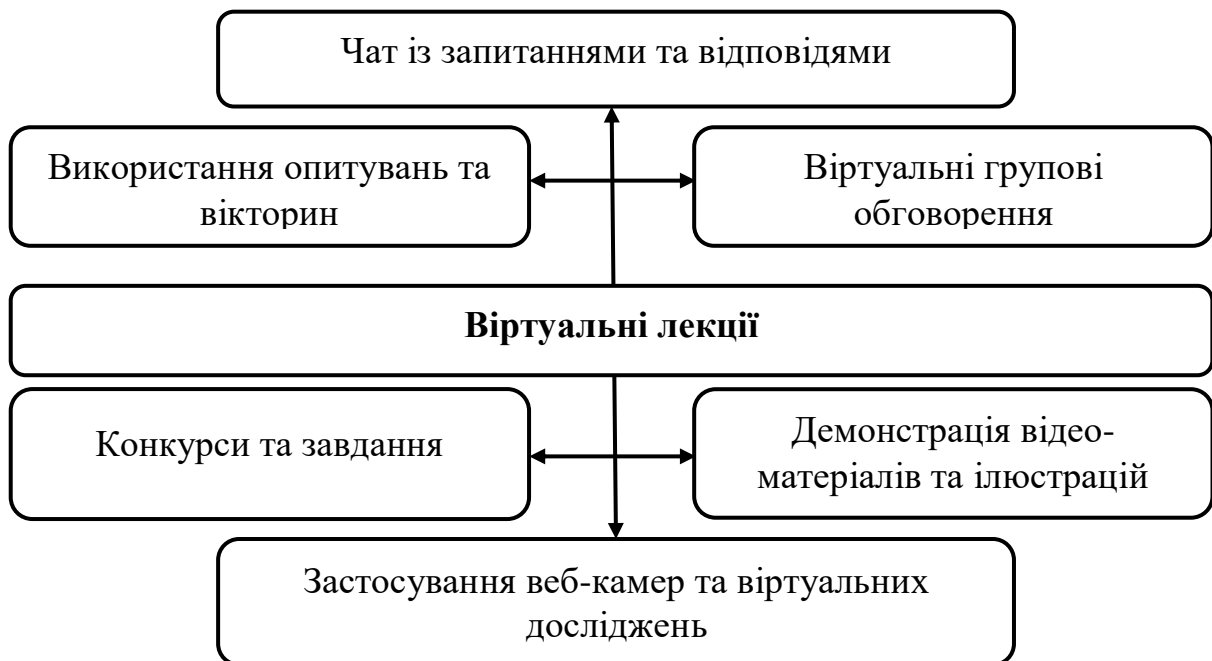

Рис. 5. Віртуальні лекції

Джерело: розроблено авторами.

Здобувачі освіти можуть задавати питання в реальному часі через чат, а лектор може надавати відповіді під час презентації, що створюватиме можливість для активної взаємодії та розв'язання нагальних питань. Впровадження коротких опитувань або вікторин під час лекцій допомагає перевірити розуміння матеріалу та підтримує активну участь.

Використання відео-матеріалів, анімацій та ілюстрацій допоможе візуалізувати складні концепції та зрозуміти матеріал на більш глибокому рівні. Проведення конкурсів або надання завдань під час лекцій стимулюватиме здобувачів до активної участі та розвитку креативного

мислення. Залучення до відео-презентацій або віртуальних досліджень дозволить сучасній молоді активніше взаємодіяти та ділитися власними дослідженнями та думками. Проведення віртуальних обговорень та дебатів на основі певних тем або матеріалів допомагає розвивати критичне мислення [1, с. 19].

Віртуальні дискусії з елементами інтерактивних методів навчання можуть стати потужним інструментом для залучення здобувачів освіти та стимулювання їхнього критичного мислення. Перед початком дискусії важливо встановити правила щодо порядку виступів, часу та способів вираження думок, що допоможе забезпечити ефективний та організований хід дискусії (Рис. 6).

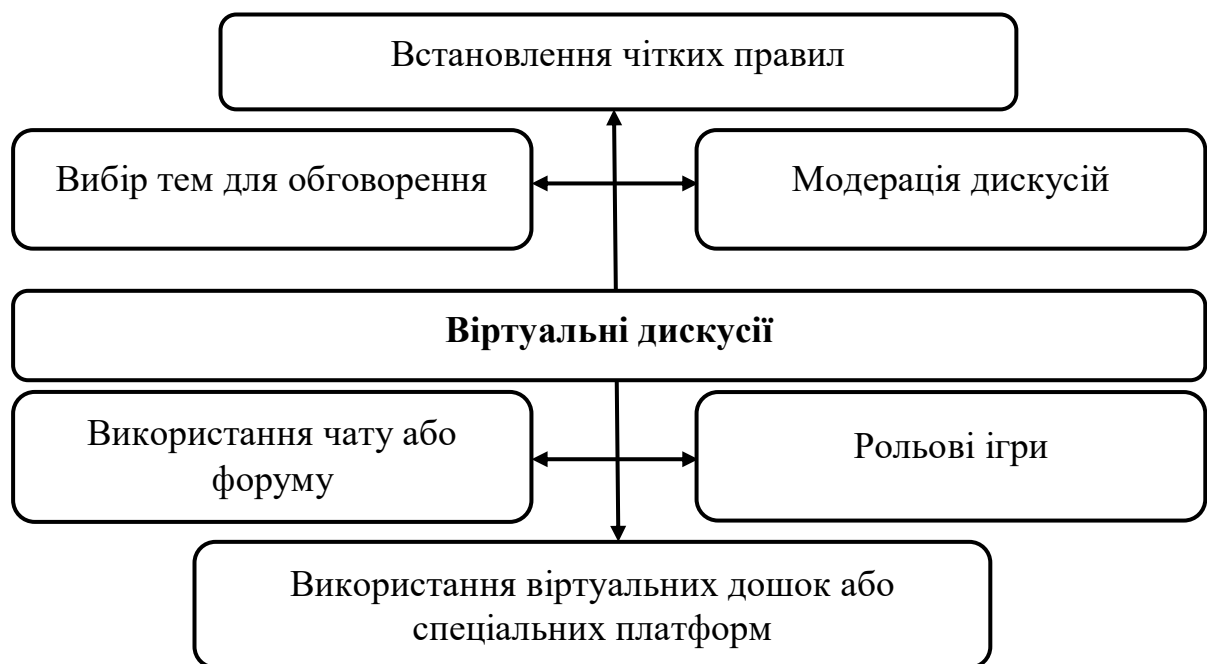

Рис. 6. Віртуальні дискусії

Джерело: розроблено авторами.

Важливо також здійснити вибір цікавих тем, які мотивуватимуть здобувачів та спонукатимуть їх до обговорення різних поглядів та точок зору. Теми можуть бути пов'язані з актуальними подіями, соціальними проблемами або академічними дисциплінами. Необхідно передбачити наявність модератора, який керує ходом дискусії, відстежує порядок та дотримання правил, сприяє рівноправній участі всіх учасників. Для більшої зручності та

ефективності дискусії можна використовувати чат або форум, де учасники можуть обмінюватися думками та ідеями в реальному часі. Організація дискусії у формі рольової гри, де кожен учасник виконує певну роль або персонажа, може стимулювати креативність та допомагати краще зрозуміти позиції та думки інших. Для візуалізації інформації та сприяння більш активній участі учасників можна використовувати віртуальні дошки або спеціальні платформи, де можна створювати та демонструвати графіки, схеми та інші матеріали [6, с. 51].

Використання онлайн-платформ для проведення інтерактивних вправ та ігор допомагають здобувачам закріпити знання та розвивати навички. Інтерактивні вправи та ігри з елементами інтерактивних методів навчання є важливим інструментом для мотивації до навчання здобувачів освіти та стимулювання їхнього активного навчання (Рис. 7).

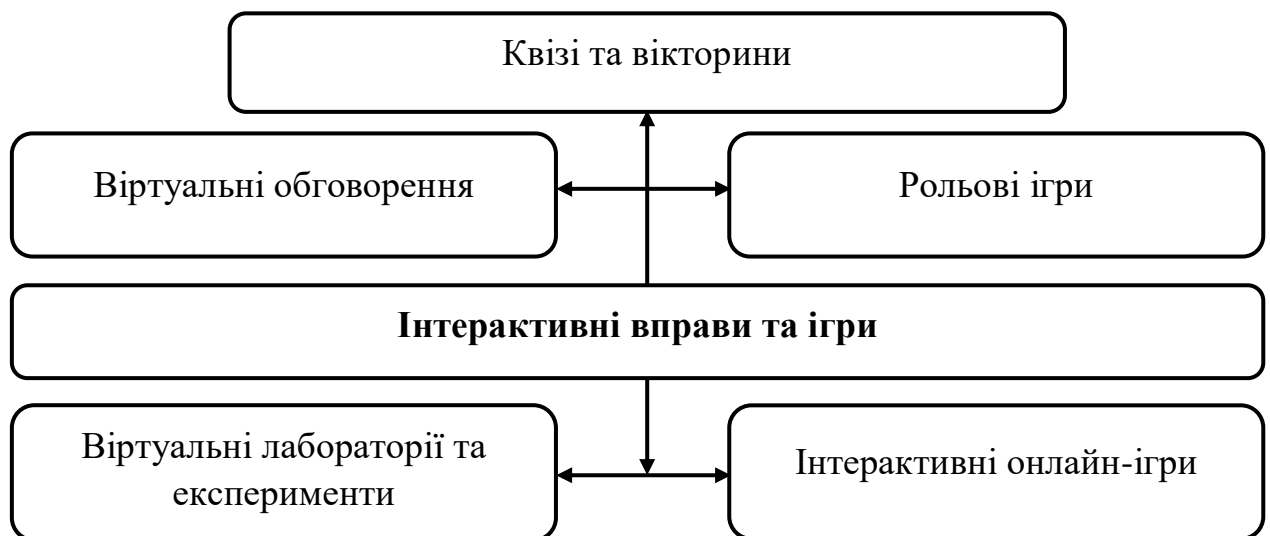

Рис. 7. Інтерактивні вправи та ігри

Джерело: розроблено авторами.

Створення інтерактивних квізів або вікторин з певної теми або предмета допомагає перевірити знання та заохочує учнів до активного участі. На думку Землянської А., Шарової Т., Шарова С. організація віртуальних групових обговорень на певну тему, дозволяє здобувачам обмінюватися своїми думками та ідеями через чат або відеоконференції. Організація рольових ігор, де

здобувачі відтворюють ролі певних персонажів або ситуацій, допомагає їм краще зрозуміти матеріал та розвивати комунікативні навички [5, с. 119].

Використання віртуальних лабораторій та проведення експериментів передбачає взаємодію учасників з матеріалами та дослідженнями в онлайн-середовищі. Використання онлайн-ігор та серій серйозних ігор стимулюють креативне мислення, логічне мислення та проблемне вирішення. Інтерактивні вправи та ігри допомагають залучити здобувачів освіти до навчання, стимулюють їхні мислення та сприяють кращому засвоєнню матеріалу.

Організація групових проєктів, де здобувачі працюють разом над вирішенням певної проблеми або завдання, сприяє розвитку співпраці та комунікаційних навичок. Групові проєкти з елементами інтерактивних методів навчання є відмінним способом залучення тих, хто навчається в освітній процес та розвитку їхніх навичок (Рис. 8).

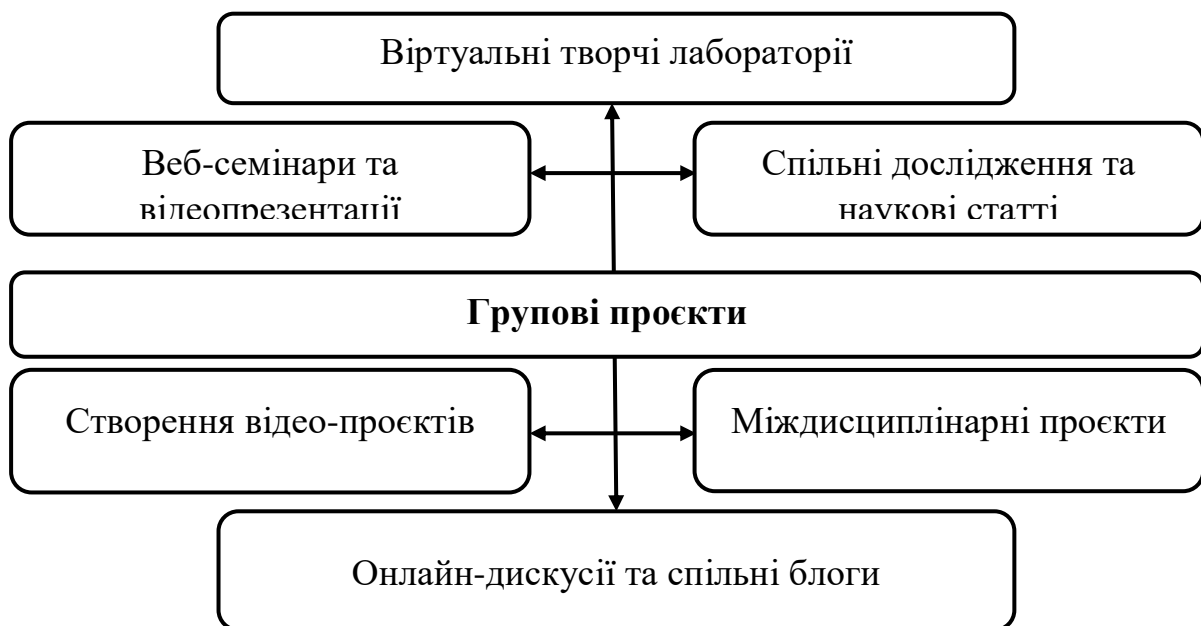

Рис. 8. Групові проєкти

Джерело: розроблено авторами.

Віртуальні творчі лабораторії передбачають створення віртуальних творчих лабораторій, де групи здобувачів освіти можуть працювати разом над розв'язанням реальних проблем або створенням інноваційних продуктів чи

концепцій. Групи здобувачів можуть створювати відеопрезентації або веб-семінари на певну тему, де кожен учасник освітнього процесу відповідає за певний аспект проєкту. Здобувачі можуть працювати в групах над науковими дослідженнями та статтями, обмінюючись ідеями та результатами своєї роботи.

Створення спільних блогів або онлайн-форумів дозволяють обмінюватися своїми ідеями, думками та рецензіями на різні теми. Групи здобувачів можуть працювати над міждисциплінарними проєктами, які об'єднують знання з різних предметів і сприяють розвитку глибокого розуміння проблеми чи теми. Групові проєкти з елементами інтерактивних методів навчання дозволяють сучасній молоді працювати разом над складними завданнями, розвивати співпрацю та комунікаційні навички, а також вирішувати проблеми та створювати нові ідеї в колективі [8, с. 14].

Використання віртуальних лабораторій та практичних занять для демонстрації концепцій та проведення експериментів дозволяє здобувачам отримати практичний досвід навчання навіть у віддаленому форматі (Рис. 9).

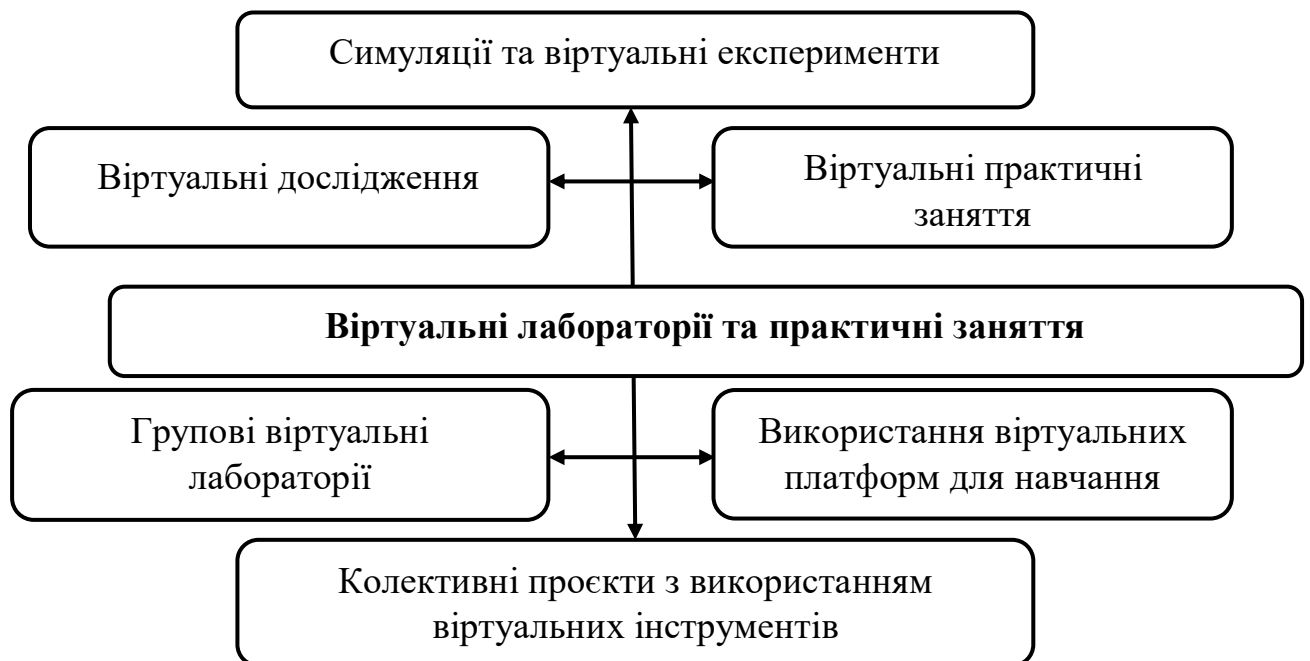

Рис. 9. Віртуальні лабораторії та практичні заняття

Джерело: розроблено авторами.

Здобувачі можуть виконувати власні дослідження або аналізувати вже існуючі дані за допомогою віртуальних інструментів та програм, що дозволяє їм розвивати навички наукового дослідження та аналізу даних. Створення спільних проєктів або досліджень дозволяють здобувачам разом працювати над вирішенням певної проблеми або виконувати завдання через використання віртуальних інструментів співпраці.

Цікавою може бути організація віртуальних практичних занять, де здобувачі можуть виконувати реальні завдання або експерименти, спілкуючись з викладачем або співучасниками через відеоконференції або онлайн-чати. Розподіл здобувачів на групи для виконання спільних практичних завдань або експериментів через спеціально створені віртуальні лабораторії дозволяє їм співпрацювати та вирішувати проблеми разом. На думку Остапчука Д., Мирончук Н. практичні заняття з елементами інтерактивних методів навчання не лише допомагають здобувачам освіти отримати практичний досвід та навички, але й стимулюють їхню активність та зацікавленість у навчанні. Використання цих інтерактивних методів навчання сприяє залученню обдарованої молоді до процесу навчання та дозволяє їм максимально використовувати свій потенціал у віддаленому форматі навчання [9, с. 141].

Використання інтерактивних методів навчання в підготовці до інтелектуальних змагань є ключовим елементом успішного навчання обдарованої молоді. Інтерактивні методи навчання стимулюють активну участь учнів у освітньому процесі, що сприяє збереженню їхнього зацікавлення та мотивації. Такі методи дозволяють здобувачам розвивати критичне мислення, аналізувати інформацію та розв'язувати складні завдання. Групова робота та інтерактивні вправи сприяють розвитку співпраці та комунікаційних навичок, які є важливими для успішного виступу на інтелектуальних змаганнях.

Інтерактивні методи навчання можуть бути адаптовані до різних форматів інтелектуальних змагань, таких як квізи, дебати, турніри зі співбесіди тощо. Використання інтерактивних методів навчання допомагає стимулювати творчість та розвивати навички пошуку нестандартних рішень. Використання інтерактивних методів навчання має свої переваги та недоліки, які варто враховувати. До основних переваг використання інтерактивних методів навчання відносимо: залучення здобувачів освіти до активного навчання, розвиток критичного мислення, стимулювання співпраці та комунікації, підготовка до різних форматів змагань, збагачення освітнього процесу. Інтерактивні методи стимулюють активну участь здобувачів у освітньому процесі, забезпечуючи їх взаємодію з матеріалом та один з одним [10, с. 181].

Активне залучення здобувачів освіти до навчання є важливим елементом використання інтерактивних методів під час підготовки до навчання. Це допомагає підтримувати їхню мотивацію, підвищує ефективність навчання та сприяє досягненню кращих результатів. Використання інтерактивних методів допомагає учням розвивати критичне мислення, аналізувати інформацію та приймати обґрунтовані рішення. Розвиток критичного мислення є важливим аспектом підготовки учнів до інтелектуальних змагань. Використання інтерактивних методів навчання може значно сприяти цьому процесу. Бажано заохочувати здобувачів до постановки питань та аналізування інформації.

Додатково можна організувати дебати або дискусії навколо спірних питань або проблем, що сприятиме виробленню власних точок зору та навичок аргументації. Можна запропонувати здобувачам освіти аналізувати тексти, графіки, відеоматеріали та інші джерела інформації для визначення головних ідей, структури та авторських намірів. Тим, хто навчається, можна надати можливість розв'язувати проблеми або завдання, які вимагають критичного аналізу та здатності до знаходження рішень, а також стимулювати їх до

обговорення та обміну думками у групах. Групова робота може сприяти розвитку різних поглядів та виробленню аргументів. Бажано навчити здобувачів освіти критично оцінювати докази, які підтримують певні твердження або думки. Вони повинні бути здатні розрізняти достовірність та недостовірність джерел інформації [12, с. 458].

Інтерактивні методи навчання, спрямовані на розвиток критичного мислення, допомагають здобувачам стати більш критично налаштованими та аналітичними. Групова робота та дискусії сприяють розвитку співпраці та комунікаційних навичок, що важливо під час навчання.

Стимулювання співпраці та комунікації є ключовими елементами використання інтерактивних методів навчання під час підготовки до інтелектуальних змагань. Групові завдання сприяють співпраці та комунікації між здобувачами. Можна організовувати дискусії навколо важливих питань або тем, пов'язаних з предметом змагання. Потрібно заохочувати здобувачів висловлювати свої думки, аргументувати їх та взаємодіяти між собою. Можна створити віртуальні платформи, де вони можуть обмінюватися ідеями, коментувати матеріали та спілкуватися один з одним, що сприятиме можливості для співпраці та комунікації в онлайн-середовищі [13, с. 194].

За можливості можна організувати рольові ігри, де кожен здобувач виконує певну роль. Це сприяє співпраці та взаємодії між здобувачами, оскільки вони повинні працювати разом для досягнення спільної мети. Стимулювання співпраці та комунікації допомагає здобувачам взаємодіяти один з одним, обмінюватися ідеями та навчатися разом. Інтерактивні методи навчання можуть бути адаптовані до різних форм навчання, що дозволяє здобувачам знайомитися з різноманітними завданнями та формами представлення інформації. Підготовка до різних форматів змагань вимагає гнучкості та адаптованості під час використання інтерактивних методів навчання. Інтерактивні методи дозволяють створювати цікаве та змістовне

навчальне середовище, яке сприяє кращому засвоєнню матеріалу та підвищує мотивацію здобувачів.

Збагачення освітнього процесу для використання інтерактивних методів навчання під час підготовки до інтелектуальних змагань є ключовим аспектом успішної підготовки. Тут доречним є застосування різноманітних ресурсів, використання казкових та художніх матеріалів, створення навчальних ігор, залучення до дослідницької діяльності, використання інтерактивних технологій. Загалом, збагачення освітнього процесу різноманітними методами та ресурсами сприяє більш ефективному використанню інтерактивних методів навчання та підготовці здобувачів до навчання.

На сьогодні снують певні недоліки використання інтерактивних методів навчання, зокрема: часові обмеження, необхідність додаткових ресурсів, ризик втрати фокусу уваги, рівень активності учасників освітнього процесу. Деякі інтерактивні методи можуть вимагати більше часу на підготовку та виконання, що може бути складним у випадку обмежених строків підготовки до змагань. Часові обмеження можуть бути суттєвим фактором для обдарованої молоді під час підготовки до інтелектуальних змагань [4, с. 37].

Деякі інтерактивні методи можуть вимагати доступу до спеціального обладнання або програмного забезпечення, що може бути недосяжним для деяких шкіл чи здобувачів. Для використання інтерактивних методів навчання під час підготовки до навчання здобувачам можуть знадобитися додаткові ресурси: технічні засоби, інтернет-з'єднання, навчальні матеріали, програмне забезпечення, методичні матеріали та посібники.

Якщо інтерактивні методи включають в себе використання технологій, таких як комп'ютери, планшети, інтерактивні дошки, веб-камери тощо, то може виникати потреба в доступі до цих технічних засобів. Багато інтерактивних методів навчання передбачають використання онлайн-ресурсів, відеоконференцій, вебінарів тощо. Щоб користуватися цими можливостями, сучасна молодь повинна мати доступ до стабільного Інтернет-з'єднання. Деякі

інтерактивні методи можуть потребувати спеціальних навчальних матеріалів, які можуть бути відсутніми у звичайних освітніх програмах. Це можуть бути електронні підручники, інтерактивні вправи, відеоуроки, онлайн-курси тощо.

Наявність додаткових ресурсів може значно полегшити використання інтерактивних методів навчання та підготовку здобувачів, сприяючи їхньому більш ефективному навчанню та розвитку. У разі недостатньої структуризації та контролю, деякі інтерактивні методи можуть призвести до розірвання уваги та втрати концентрації, що негативно вплине на підготовку до занять. Втрата фокусу здобувачів освіти під час використання інтерактивних методів навчання може бути реальним ризиком. Важливо заздалегідь визначити конкретні цілі та очікувані результати використання інтерактивних методів навчання, що допоможе їм не відволікатися та зберегти фокус на важливих завданнях [6, с. 52].

Важливо структурувати навчальні сесії та вправи таким чином, щоб уникнути розпливчатості та зберегти увагу здобувачів. Чітко визначені кроки, які потрібно виконати, допоможуть тим, хто навчається, залишатися на правильному шляху. Різноманітність методів навчання допоможе уникнути монотонності та зберегти інтерес здобувачів. Регулярні перерви допоможуть уникнути втоми та зберегти концентрацію. Ризик втрати фокусу здобувачів під час навчання може бути зменшений шляхом визначення конкретних цілей, структурування навчального процесу, різноманітності методів та надання перерв для відновлення енергії. Не завжди учасники освітнього процесу однаково активно беруть участь у інтерактивних методах, що може призвести до нерівності у рівні відповідальності та результативності.

Якщо здобувачі освіти мають чіткі цілі та мотивацію досягти успіху на інтелектуальних змаганнях, їхня активність у використанні інтерактивних методів буде високою. Стимулювання інтересу до предмету та навчання може підтримувати активність. Якщо інтерактивні методи навчання ефективно заохочують здобувачів до активної участі та стимулюють їхнє мислення та

розвиток навичок, то здобувачі будуть більш схильні до їх використання. Деякі обдаровані учні можуть бути більш відкритими до інтерактивних методів, тоді як інші можуть відчувати себе більш комфортно під час традиційного навчання. Важливо враховувати індивідуальні потреби та стилі навчання кожного здобувача освіти [10, с. 183].

Інтерактивні методи навчання можуть вимагати від здобувачів активної комунікації та співпраці з іншими учасниками. Якщо здобувачі освіти володіють сильними комунікативними навичками та люблять спілкуватися, вони можуть бути більш активними в таких методах. Чітко структуровані та організовані заняття, які пропонують конкретні завдання та цілі, можуть сприяти активній участі здобувачів у використанні інтерактивних методів. Залучення їх до активного використання інтерактивних методів навчання вимагає ретельного планування, стимулювання мотивації та уваги до індивідуальних потреб кожного здобувача. Використання інтерактивних методів навчання має багато переваг, важливо бути свідомими їхніх обмежень та враховувати їх при плануванні підготовки до інтелектуальних змагань.

Висновки з дослідження і перспективи подальших розвідок. Отже, використання інтерактивних методів навчання в закладах освіти є ефективним підходом, що сприяє активному залученню здобувачів освіти та підвищує їх готовність до конкуренції. Використання інтерактивних методів стимулює здобувачів освіти до активного взаємодії з матеріалом та іншими учасниками навчального процесу. Інтерактивні методи сприяють розвитку критичного мислення та проблемного розв'язання завдань, що є важливим для успішного навчання. Використання інтерактивних методів сприяє розвитку навичок співпраці, комунікації та роботи в команді, що важливо для ефективного виконання завдань під час навчання.

Інтерактивні методи дозволяють збагачувати освітній процес різноманітними завданнями, вправами та іграми, що робить навчання більш захоплюючим та ефективним. Використання інтерактивних методів може

супроводжуватися ризиками, такими як втрата фокусу або нестача часу. Важливо ретельно планувати та структурувати заняття, щоб уникнути цих проблем. Водночас, використання інтерактивних методів навчання сприяє якісній підготовці здобувачів освіти, розвиває їхні потенціальні можливості та навички, та допомагає забезпечити їм успішні результати на змаганнях.

Перспективи подальшого дослідження вбачаємо у дослідженні шляхів створення індивідуальних освітніх траєкторій для обдарованої молоді, використовуючи інтерактивні форми навчання, що дозволить більш точно відповідати на їхні потреби та рівень підготовки.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Бабій М. Ф. Ефективність інтерактивних методів при проведенні практичних занять із психології. *Psychological Prospects Journal*. № 18. 2011. С. 19–29. URL: <https://evnuir.vnu.edu.ua/bitstream/123456789/1727/1/Babiy.pdf>
2. Бистрова Ю.В. Інноваційні методи навчання у вищій школі України. *Право та інноваційне суспільство*. № 1(4). 2015. С. 27–33. URL: <https://apir.org.ua/wp-content/uploads/2015/04/Bystrova.pdf>
3. Власенко О. М. Використання інтерактивних методів навчання у сучасній вищій школі. *Вісник Житомирського державного університету*. № 64, 2012. С. 94. URL: <http://eprints.zu.edu.ua/8762/1/18s.pdf>
4. Дубровська Л., Дубровський В., Козак В. Урахування вікових та індивідуальних особливостей учнів у процесі вибору методів інтерактивного навчання на уроках математики у початкових класах. *Наукові записки. Серія Психолого-педагогічні науки. (Ніжинський державний університет імені Миколи Гоголя)*. № 3. 2020. С. 37–43. URL: <https://lkr.ndu.edu.ua/index.php/nz/article/view/640>
5. Землянська А. В., Шарова Т. М., Шаров С. В. Аналіз навчального плану бакалавра спеціальності 014.01 Середня освіта. Українська мова і література. *Наукові записки Національного університету «Острозька академія»*. Серія: Філологія, 8(76). 2019. С. 119–122. URL: <https://journals.oa.edu.ua/Philology/article/view/2690>
6. Калініна Л. В., Калінін В. О. Формування соціокультурної компетенції учнів профільної школи з використанням інтерактивних методів навчання. *Вісник Житомирського державного університету імені Івана Франка*. № 54. 2010. С. 50–53. URL: http://eprints.zu.edu.ua/4653/1/vip_54_11.pdf
7. Карасевич С. Упровадження інтерактивних форм і методів навчання у процес підготовки майбутніх учителів фізичної культури. *Психолого-*

педагогічні проблеми сільської школи. № 56. 2017. С. 81–93. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Ppps_2017_56_12

8. Кобюк Ю. М. Підготовка майбутнього вчителя до застосування інтерактивних технологій у професійній діяльності. Київ, 2016. 32 с. URL: http://ipood.com.ua/data/NDR/Information_technology/2016_Kobiuk_recomend.pdf

9. Остапчук Д., Мирончук Н. Інтерактивні методи навчання у вищих навчальних закладах. *Модернізація вищої освіти в Україні та за кордоном.* 2014. С. 140–143. URL: <http://eprints.zu.edu.ua/13837/1/17.pdf>

10. Савчук В. О., Ройко Л. Л. Використання технологій інтерактивного навчання як засобу активізації пізнавальної діяльності школярів. Математика. Інформаційні технології. Освіта: збірник тез доп. XII міжнар. наук.-практ. конф. (м. Луцьк, 2-4 червн. 2023 р.). Луцьк, 2023. С. 181–184. URL: https://evnuir.vnu.edu.ua/bitstream/123456789/22398/3/savchuk_roiko.pdf

11. Сипченко В., Левченко А. Активні методи навчання як засіб формування мотивації навчальної діяльності студентів. *Професіоналізм педагога: теоретичні й методичні аспекти.* № 6. 2017. С. 119–127. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/prptma_2017_6_16

12. Шаров С., Кремінський Б., Сафонов Ю., Шарова Т. Організація роботи з обдарованою молоддю засобами інформаційно-комунікаційних технологій. *Наука і техніка сьогодні.* 2023. № 3(17). С. 458–471. URL: <http://perspectives.pp.ua/index.php/nts/article/view/4155>

13. Шаров С. В. Компетентнісний підхід: переваги, структура та особливості. *Науковий вісник Миколаївського національного університету імені В. О. Сухомлинського.* Педагогічні науки. 2018. № 4(63). С. 194–199. URL: http://eprints.mdpu.org.ua/id/eprint/4847/1/sharov_2019_194.pdf

14. Шарова Т. М., Шаров С. В. Досвід професійної підготовки студентів кафедрою української і зарубіжної літератури у галузі освіти та філології. *Українська література в загальноєвропейському контексті: зб. наук. пр.* 2019. № 2. С. 255–261. URL: http://eprints.mdpu.org.ua/id/eprint/3115/1/sharova_sharov_2019_255.pdf

15. Шингоф І. Професійний розвиток вчителя-словесника засобами інтерактивних технологій навчання у закладах післядипломної педагогічної освіти. *Освіта дорослих: теорія, досвід, перспективи.* № 1.15. 2019. С. 124–131. URL: <http://adult-education-journal.com.ua/index.php/aej/article/view/98>

16. Яновська Т. Особливості формування емоційного інтелекту майбутніх педагогів під впливом інтерактивних методів навчання. *Молодий вчений.* № 4 (56). 2018. С. 232–235. URL: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/molv_2018_4\(1\)_55](http://nbuv.gov.ua/UJRN/molv_2018_4(1)_55)

Стаття надійшла до редакції 11.09.2024

Tetiana SHAROVA, Halyna KOLOMOIETS, Tetiana MALECHKO. The Use of Interactive Teaching Methods in Educational Institutions.

The article is dedicated to the study of the use of interactive teaching methods in educational institutions and their impact on the effectiveness of the learning process. In the context of dynamic changes in society and the rapid development of information technologies, the education system requires new approaches to teaching that foster active student engagement and the development of critical thinking, creative abilities, and communication skills. Interactive teaching methods, which involve dialogic interaction between participants in the educational process, open new opportunities for improving the quality of knowledge acquisition and the development of practical skills among young people.

The article analyzes theoretical and practical approaches to the implementation of interactive methods in the educational process. In particular, various forms of interactive work are considered, such as group and paired activities, discussions, role-playing games, problem-based learning, and the use of interactive technologies (multimedia tools, online platforms), among others. Special attention is given to methods that enhance learning by promoting student collaboration, teamwork skills, decision-making under uncertainty, and problem-solving abilities.

The article also emphasizes the advantages of interactive methods compared to traditional teaching approaches. It has been found that interactive learning leads to deeper comprehension of the material, increases student motivation, reduces passivity in the learning process, and develops the ability to apply knowledge in practice. However, it also highlights the need to adapt interactive methods to specific educational conditions and student populations, as well as the importance of adequate teacher preparation.

The article provides recommendations for the effective use of interactive methods in the educational process, including the integration of interactive technologies in school and higher education, teacher professional development, and the incorporation of modern information technologies.

Keywords: *societal development, interactive methods, educational process, educational institutions, effective use.*

REFERENCES

1. Babii M. F. Efektyvnist interaktyvnykh metodiv pry provedenni praktychnykh zaniat iz psykholohii. Psychological Prospects Journal. № 18. 2011. S. 19–29. [in Ukrainian].
2. Bystrova Yu. V. Innovatsiini metody navchannia u vyshchii shkoli Ukrainy. Pravo ta innovatsiine suspilstvo. № 1(4). 2015. S. 27–33. [in Ukrainian].
3. Vlasenko O. M. Vykorystannia interaktyvnykh metodiv navchannia u suchasni vyshchii shkoli. Visnyk Zhytomyrskoho derzhavnoho universytetu. № 64, 2012. S. 94. [in Ukrainian].
4. Dubrovska L., Dubrovskiy V., Kozak V. Urakhuvannia vikovykh ta indyvidualnykh osoblyvostei uchniv u protsesi vyboru metodiv interaktyvnoho navchannia na urokakh matematyky u pochatkovykh klasakh. Naukovi zapysky.

Seriia Psykholoho-pedahohichni nauky. (Nizhynskiy derzhavnyi universytet imeni Mykoly Hoholia). № 3. 2020. S. 37–43. [in Ukrainian].

5. Zemlianska A. V., Sharova T. M., Sharov S. V. Analiz navchalnoho planu bakalavra spetsialnosti 014.01 Serednia osvita. Ukrainska mova i literatura. Naukovi zapysky Natsionalnoho universytetu «Ostrozka akademiia». Serii: Filolohiia, 8(76). 2019. S. 119–122. [in Ukrainian].

6. Kalinina L. V., Kalinin V. O. Formuvannia sotsiokulturnoi kompetentsii uchniv profilnoi shkoly z vykorystanniam interaktyvnykh metodiv navchannia. Visnyk Zhytomyrskoho derzhavnoho universytetu imeni Ivana Franka. № 54. 2010. S. 50–53. [in Ukrainian].

7. Karasievych S. Uprovadzhennia interaktyvnykh form i metodiv navchannia u protses pidhotovky maibutnikh uchyteliv fizychnoi kultury. Psykholoho-pedahohichni problemy silskoi shkoly. № 56. 2017. S. 81–93. [in Ukrainian].

8. Kobiuk Yu. M. Pidhotovka maibutnoho vchytelia do zastosuvannia interaktyvnykh tekhnolohii u profesiinii diialnosti. Kyiv, 2016. 32 s. [in Ukrainian].

9. Ostapchuk D., Myronchuk N. Interaktyvni metody navchannia u vyshchykh navchalnykh zakladakh. Modernizatsiia vyshchoi osvity v Ukraini ta za kordonom. 2014. S. 140–143. [in Ukrainian].

10. Savchuk V. O., Roiko L. L. Vykorystannia tekhnolohii interaktyvnoho navchannia yak zasobu aktyvizatsii piznavalnoi diialnosti shkolariv. Matematika. Informatsiini tekhnolohii. Osvita: zbirnyk tez dop. XII mizhnar. nauk.-prakt. konf. (m. Lutsk, 2-4 chervn. 2023 r.). Lutsk, 2023. C. 181–184. [in Ukrainian].

11. Sypchenko V., Levchenko A. Aktyvni metody navchannia yak zasib formuvannia motyvatsii navchalnoi diialnosti studentiv. Profesionalizm pedahoha: teoretychni y metodychni aspekty. № 6. 2017. S. 119–127. [in Ukrainian].

12. Sharov S., Kreminskyi B., Safonov Yu., Sharova T. Orhanizatsiia roboty z obdarovanoi moloddu zasobamy informatsiino-komunikatsiinykh tekhnolohii. Nauka i tekhnika sohodni. 2023. № 3(17). S. 458–471. [in Ukrainian].

13. Sharov S. V. Kompetentnisnyi pidkhid: perevahy, struktura ta osoblyvosti. Naukovyi visnyk Mykolaiivskoho natsionalnoho universytetu imeni V.O. Sukhomlynskoho. Pedahohichni nauky. 2018. № 4(63). S. 194–199. [in Ukrainian].

14. Sharova T. M., Sharov S. V. Dosvid profesiinoi pidhotovky studentiv kafedroi ukrainskoi i zarubizhnoi literatury u haluzi osvity ta filolohii. Ukrainska literatura v zahalnoievropeiskomu konteksti: zb. nauk. pr. 2019. № 2. S. 255–261. [in Ukrainian].

15. Shynhof I. Profesiinyi rozvytok vchytelia-slovesnyka zasobamy interaktyvnykh tekhnolohii navchannia u zakladakh pisliadyplomnoi pedahohichnoi osvity. Osvita doroslykh: teoriia, dosvid, perspektyvy. № 1.15. 2019. S. 124–131. [in Ukrainian].

16. Ianovska T. Osoblyvosti formuvannia emotsiinoho intelektu maibutnikh pedahohiv pid vplyvom interaktyvnykh metodiv navchannia. Molodyi vchenyi. № 4(56). 2018. S. 232–235. [in Ukrainian].